

לפרשת עקב – תשע"ו

"עקב" ומבחן האמונה

שרון פלד

בפרשה ממשיך [משה רבנו](#) בנאום שנשא לבני ישראל לפני מותו. לקראת פירוט [המצוות](#) שיהיה בפרשות הבאות, הוא עוסק בפרשה זו בנושאים עקרוניים ורוחניים שהם בבחינת מבוא למצוות:

- ההתגברות על עמי [ארץ ישראל](#) וסילוק [עבודת האלילים](#).
- שבחה של ארץ ישראל ואזהרה מפני שכחת עזרת [האלוהים](#) בהצלחה והסתמכות על "[כוחי ועוצם ידי](#)".
- סקירת [חטא העגל](#) ושאר חטאי בני ישראל.
- [תורת הגמול](#): שכר על קיום המצוות ועונש על אי-קיומן.

בפסוק הראשון של פרשת השבוע מופיעה המילה עקב, שבהקשר של הפסוקים כאן פירושה בעקבות, אחרי, בגלל, יחסים של סיבה ותוצאה: אתם תשמרו את מצוות השם ולכן תקבלו ברכות ושכר משמים. אך כשרש"י בא לפרש את הפסוק, הוא הולך בעקבות המדרש ולא מתייחס למשמעות המטפורית של המילה עקב, אלא חוזר למשמעותה המילולית, עקב כף הרגל. הוא מפרש שיש בחיים התורניים של העם היהודי מצוות וערכים שהיהודים בחיי היומיום מתייחסים אליהם בקלות ראש, שהם רומסים אותם בעקבם. המצוות והערכים הזניחים האלה, לכאורה, הם המפתח האמיתי להצלחה רוחנית ולחיים טובים.

רש"י מדגיש שהבחירה במילה "עקב" בפסוק הפותח של הפרשה לא נובעת משיקולי לשון וספרות אלא שיש בבחירת המילה הזאת רצון מצד התורה ללמד אותנו שיעור חשוב על החיים: אין באמת דברים קטנים או מעשים חסרי חשיבות. חכמינו במסכת אבות מלמדים אותנו להיות זהירים במצווה קלה כבחמורה.

חז"ל מדגישים שאין אדם יודע איזה תפקיד יש באמת לקיום המצוות "הקלות" בתוכנית השכר והעונש משמים. לכן בפסוק הזה התורה בעצם מלמדת אותנו להיזהר בצעדינו ובמעשינו כדי שלא נרמוס בעקבנו שלא במתכוון מצוות או ערכים קדושים.

בנוסף, פרשת השבוע קושרת את קיום מצוות התורה, בייחוד את כל האזהרות מפני עבודת-זרה, עם ברכות גשמיות של אריכות ימים והצלחה. כבר דורות רבים החיבור הזה מעורר יכוח ודין פילוסופי גדול, מפני שהקשר הסיבתי בין הדברים לא תמיד ניכר לעין בחיים האישיים או הלאומיים של העם היהודי..

עצם העובדה שבפרשת השבוע התורה מבהירה הבהר היטב שיש יחס סיבה-תוצאה כזה ואפילו חוזרת על כך כמה פעמים, מעוררת את השאלה הקשה ועתיקת היומין מדוע צדיקים סובלים ורשעים מצליחים, לפחות בעולם הזה. מקורותיה של הדילמה האמונית הבסיסית הזאת נמצאים בתנ"ך, בספר איוב. שם הבעיה הזאת מוצגת ונדונה באופן יסודי, אבל נשארת, בסופו של דבר, בלי מענה.

בגלות הארוכה של העם היהודי ובפוגרומים ובאסונות שהתרחשו בה, הבעיה האמונית המטרידה הזאת ליוותה אותנו בכל דור. אין ספק שאירועי השואה, שהיקפה זווועותיה בלתי נתפסים כמעט, מעמידים במבחן את אמונתם של יהודים רבים, אפילו אלה שלא חוו אותה על בשרם. עם זאת, עם ישראל מאמין שהכול יבוא, איכשהו, על מקומו במערכת צדק הסתומה הזאת של הקב"ה.

זה, למעשה, המסר העיקרי של פרשת עקב. התורה מודיעה לנו שלמעשים שלנו יש השלכות ושיש יד מנחה בהיסטוריה היהודית ובאירועים בעולם שתתגלה בסופו של דבר. לכן המשימה שלנו עודנה, כפי שתמיד הייתה, לקיים את מצוות האל ולהתנהג בצורה מוסרית וצודקת.

מערכת הצדק של הקב"ה, גם אם אינה שקופה לנו כלל ועיקר, נועדה להזכיר לנו את פוטנציאל הגדולה שיש לנו, את החשיבות של ההתנהגות שלנו בתמונה הכללית ולחזק את תחושת השליחות שיש לנו כיחידים וכאומה.